

TAKÁCS LÁSZLÓ

Kosztolányi Dezső és Ovidius *Fasti* című műve*

Kosztolányi Dezsőt, annak ellenére, hogy a klasszikus ókort, a görögöket és Rómát számos művében (regény, vers, színpadi mű, novella) idézte meg, nem szokás – Babits Mihály vagy Juhász Gyula mellett – a klasszikus örökségből táplálkozó életművet alkotó költők közt számon tartani. Ennek nyilvánvaló oka, hogy míg az említett költőtársak mind latin szakot is végeztek, sőt valamennyire görögül is tudtak, addig Kosztolányi csak a középiskolában tanult latinul, s egy keveset görögül, neki ugyanis már csak az úgynevezett görögpótló óra jutott. Amíg tehát Babits és Juhász az ókori műveket eredetiben is képes volt elolvasni, addig Kosztolányi, amikor görög vagy latin szerzők műveit olvasta, vagy magyar, vagy más idegen nyelvi fordításra (többnyire franciára) volt szorulva. Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy Kosztolányi ne lett volna otthon a klasszikus ókor tárgykörében. Művei, de az életére vonatkozó dokumentumok is megerősítenek abban, hogy szívesen és sokat olvasta az antik szerzőket. Mindez természetesen fiatal korában jobban dokumentált, s ezt bizonyítják ekkoriban írt művei, főleg költeményei is, mint például a *Platón olvasása közben* vagy az *Agamemnón és Odüsszeusz*, amelyek egyfelől azt mutatják, hogy olvasmányélményei sokszor szolgáltattak témát alkotásaihoz, másrészt, hogy Platón dialógusait (vagy azokból néhányat) és Homéros eposzait ekkoriban olvashatta.

Az olvasmányélményeket mindenesetre nem szűkíthetjük le az ókori művekre. Kosztolányi szerette azokat a kortárs vagy majdnem kortárs szerzőket is, akik – hozzá hasonlóan – szintén sokat merítettek a klasszikus ókorból, s akiknek művei szintén fontos ösztönzést jelentettek számára. Közülük itt elég csak Algernon Charles Swinburne, Oscar Wilde, José-Maria de Heredia vagy Leconte de Lisle nevét megemlíteni, akiknek számos művét fordította le és adta ki, noha az utóbbtól például az Orestés-történetet földolgozó verses művének magyarítása kéziratban maradt. A közvetlen (ókori szerzők) és közvetett (ókorból merítő szerzők) mellett fontos körülmény, hogy Kosztolányi sokszor járt Itáliában, Rómában, ami magyarázattal szolgál arra is, miért vannak túlsúlyban az ókori témájú, vonatkozású művei között azok, amelyek Rómával, illetve a római császárkorral függenek össze (*Nero, a véres költő*, a

---

* E szöveg előadásként a 2016 augusztusában Pécsen tartott Hungarológiai Kongresszuson hangzott el *Kosztolányi Dezső és a klasszikus antikvitás* címmel. A tanulmány a K 108700 nyilvántartási számú NKFI-pályázat támogatásával készült. Különösen köszönöm Zákány-Tóth Péternek a kézirathoz fűzött értékes megjegyzéseit.

Latin arcélek novellái, a *Marcus Aurelius* című vers). Kosztolányi, amikor Rómában járt, a császárkori Róma nyomait látta, mint ahogy a korabeli olasz politikai és kulturális propaganda is ezt a korszakát hangsúlyozta Rómának.¹

Az előbb említettek a Kosztolányi-életmű olyan vonatkozásának is tekinthetők, amellyel most nem foglalkozunk, vagyis nem kívánjuk rekonstruálni, hogy mit is jelentett Kosztolányi számára a klasszikus ókor világa, milyen volt a klasszikus antikvitásról alkotott képe, s azt milyen impulzusok határozták meg.² Éppen ezért nem foglalkozunk most sem azzal, milyennek ábrázolja Rómát, sem azzal, hogy mit jelenthetett számára az általa is többször említett, s vele kapcsolatban is gyakran elhangzó „latin világosság” fogalom.³ Mindezek tárgyalása túlságosan messzire vezetne, most csupán egyetlen, Kosztolányi klasszikus ókorreceptiójával kapcsolatba hozható mozzanatra fókuszálók.

Bár korábban azt állítottam, hogy az ókori szerzőket csak közvetítő nyelven volt képes olvasni Kosztolányi, ennek ellentmondani látszik, hogy készített Martialis- és Horatius-fordításokat, illetve lefordította a latin nyelvű Szent Imre himnuszokat is. Ezek esetében azonban, amint azt a himnuszok esetében már sikerült kimutatni, nem közvetlenül a latin szöveg alapján dolgozott, hanem korábbi magyar fordításokat írt át. Míg a Szent Imre himnuszok esetében Karácson Imre fordításait,⁴ addig a Martialis-epigrammákat Virág Benedek fordítása és részben fordítási gyakorlata alapján ültette át magyarra.⁵ Most azonban nem ezzel, hanem a klasszikus ókor örökségének egy sajátosan kosztolányisnak tűnő felhasználásával szeretnék részletesen foglalkozni. Ahogy, mint korábban említettem, beszélhetünk közvetlen (olvasmányok, utazások) és közvetett (modern szerzők művei) ókorélményről, ugyanúgy beszélhetünk közvetlen vagy közvetett felhasználásáról az ókori örökségnek. Nyilvánvalóan az első kategóriába tartoznak azok a művek, amelyeket már említettem: a költemények (még más költemények is), a novellák (például *Paulina*), a *Nero*, a *Lótuszzevők* (bár ennek közvetlen forrása kérdéses, vagyis hogy Homéros-e vagy Tennyson a közvetlen impulzust adó szerző).⁶ Vannak azonban olyan művek, amelyek ilyen közvetlen kapcsolatot nem mutatnak.

¹ Kenneth SCOTT, *Mussolini and the Roman Empire*, *The Classical Journal*, 1932/9, 645–657.

² Ennek összetettségéről szól VERES András tanulmánya: *Kosztolányi Aurelius*, *Kritika*, 2013/1–2, 23–25.

³ TAMÁS Attila, *Kereszténység és „latinos” pogányság Kosztolányi Dezső műveiben = A magyar művelődés és a kereszténység – La civiltà ungherese e il cristianesimo*, szerk. JANKOVICS József, MONOK István, NYERGES Judit, SÁRKÖZY Péter, Bp. – Szeged, Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság – Scriptorum Rt., 1998, 1347–1353; LENGYEL András, *Kosztolányi „latin világossága”*, *Kalligram*, 2009/2, 66–74.

⁴ *Szent Imre himnuszok*, ford. KOSZTOLÁNYI Dezső, *Kosztolányi Dezső Összes Művei*, Kritikai kiadás, s. a. r. TAKÁCS László, Pozsony, Kalligram, 2015, 82.

⁵ Martialis 8. könyvének 69. epigrammáját így fordítja Virág Benedek: „Csak a’ régieket csudálad, a’ holt / Költőket, s azokat magasztalod fel: / Nem bánom, de ne bánd te is ha mondom, / Kedvedért Volocerra, nem halok meg.” Kosztolányi pedig így: „Legszebbek néked az ódon dalok / S akkor nagy a költő, ha már halott. / Bocssás meg, én inkább járok gyalog / S a kedvedért meg nem halok.”

⁶ TAKÁCS László, *Odüsszeusz útja: Adalékok Kosztolányi mesejátékának keletkezéstörténetéhez = Kosztolányi színpadi művei*, szerk. BUCSICS Katalin, Bp., MTA–ELTE Hálózati Kritikai Szövegkiadás Kutatócsoport, 2017, 57–73.

Kosztolányi levelezéséből tudjuk, hogy első egyetemi évében meghatározó olvasmányélménye volt Ovidius.⁷ Azt nem árulta el, hogy mely műveit olvasta, a *Károly apja* című novellája elemzése révén azonban talán bizonyítottan tekinthető, hogy az *Átváltozások*at ismerte,⁸ s a novellához innen merítette a Pygmalion- és Icarus-történetben található motívumokat, amit az utóbbi esetében megerősít a hasonló motívumokból építkező *Icarus* című vers is, amely kötetben nem jelent meg, de szintén ekkoriban, 1905-ben keletkezett.⁹ A *Károly apja* című rövid történet érdekessége tehát éppen abban rejlik, hogy Kosztolányi benne ókori szerzőtől származó motívumokat használ föl modern környezetben. Átalakítja, modernizálja tehát a motívumokat: Icarus és Daedalus szárnyaiból hatalmas versenykerékpárok lesznek, amelyekkel ugyanúgy meg lehet szökni, lehet száguldani és repülni, s Pygmalion életre keltő erőfeszítéséből – megfordítva – életben tartó erőfeszítés lesz, miközben apa és fiú, Daedalus és Icarus, vagyis a két Károly szerepe is fölcserélődik. Az ókori irodalmi anyag ilyen módon való felhasználását – jobb híján, most – „közvetett fölhasználásnak” nevezem.

Úgy tűnik továbbá, hogy ez a transzformáció Kosztolányi kedvelt módszere, amellyel könnyedén tud egyszerre elfedni és a figyelmes olvasó számára föltárni szövegvilágon belüli és azon kívüli vonatkozásokat. Hogy ezt bemutassam, egy részben szintén Ovidiusra hivatkozó költeményének a rövid ismertetését és ilyen szempontú elemzését választottam. Ugyancsak az Ovidius-olvasás¹⁰ időszakából¹¹ származik a

⁷ 1904. július 21-én írt arról Juhász Gyulának, hogy Ovidiust olvassa franciául: KOSZTOLÁNYI Dezső *Levelezése I.: 1901–1907*, Kosztolányi Dezső Összes Művei, Kritikai kiadás, s. a. r. BUDA Attila, JÓZAN Ildikó, SÁRKÓZI Éva, Pozsony, Kalligram, 2013, 133.

⁸ TAKÁCS László, *Mítosz két keréken: Kosztolányi Kifelé, avagy Károly apja*, *Studia Litteraria*, 2015/1–2, 138–147.

⁹ Vö. DARAB Ágnes, „*Icarus sorsát vállalom*”: *Az Icarus-mítosz recepciója a magyar irodalomban*, *ItK*, 2009/3, 341–343.

¹⁰ Bár Kosztolányi azt írja, hogy francia kiadásban olvassa Ovidiust, nem zárható ki, hogy a *Fasti* szövegével már középiskolai tanulmányai során találkozott, a 4–5. osztályban olvastak ugyanis szemelvényeket Ovidiusnak ebből a művéből is, s több tankönyv is forgalomban volt: *Szemelvény Publius Ovidius Naso műveiből* (Metamorphoses és *Fasti*), a gimn. 4. és 5. osztálya számára összeállította és magyarázta CSERÉP József, Bp., Lampel, 1899; *Szemelvények Ovidiusból* (Metamorphoses és *Fasti*), a gimn. 4. és 5. osztálya számára szerkesztette és magyarázta CSENGERI János, Bp., Franklin, 1900. Teljes magyar *Fasti*-fordítás csak 1903-ban jelent meg, *Metamorphoses*-fordítás viszont már korábban több is: *Ovid átalakulásai*, ford. KOVÁCH Imre, Bp., Lampel, 1880. Kosztolányi viszont olvashatott részleteket, hiszen a *Magyar könyvtár*-sorozatban Paulovits Károly adott ki részleteket a *Fasti*ből, például a *Nero, a véres költő*ben is szereplő *Feralia*-ünnepet, 1900-ban, 1903-ban pedig teljes fordítás is megjelent: *Fasti*, I–II, ford. RÉGER Béla, Esztergom, Laiszky János könyvnyomdája, 1903.

¹¹ A *Nero, a véres költő* című regényének tizenhetedik fejezete (*A hallgatás napja*) is azt bizonyítja, hogy Kosztolányi ismerte Ovidius *Fasti*ját. Ebben a fejezetben az író a *Feralia* ünnepének egészen pontos leírását adja. Vö. KOSZTOLÁNYI Dezső, *Nero, a véres költő*, Kosztolányi Dezső Összes Művei, Kritikai kiadás, s. a. r. TAKÁCS László, Pozsony, Kalligram, 2011, 335; OVIDIUS, *Fasti*, 2, 551–554.

Fasti című három szonettből álló ciklus,¹² amely először a Figyelőben,¹³ majd a *Négy fal között* című kötetben jelent meg, a „Pasztellek”-ciklusban.¹⁴ Maga a cím egyértelmű utalás Ovidius azonos című művére, amely disztichonokban a római naptár ünnepeit dolgozza föl, s amelyből csak az első hat hónapról szóló hat ének maradt ránk.¹⁵ Kosztolányi a címadással azonnal feszültséget teremt cím és tartalom között, hiszen a *Fasti* egybefoglalt három versnek három keresztény ünnep a címe: *Karácsony, Húsvét, Pünkösd*, ami két módon is keresztény tartalmat visz a latin kifejezésbe. Míg Ovidius pogány római ünnepeket énekelt meg, addig Kosztolányi a legfőbb keresztény ünnepeket, ugyanakkor a január 1-jével kezdődő római és polgári naptári évet a keresztény (katolikus) évszámításhoz és Jézus életének eseményeihez igazítja, vagyis a sor a decemberi karácsonnyal kezdődik. (Az egyházi év a katolikusoknál valójában az adventtel, vagyis a karácsonyt megelőző időszakokkal kezdődik.)

A költemény azonban nem csak a címe kapcsolja össze Ovidiusszal. Még két további elem is a római költőhöz fűzi e szonetteket. Egyrészt ugyanúgy mutatja be az ünnepeket, mint Ovidius, vagyis az ünnep tartalma nem hangsúlyos annyira, mint az ünneplés ideje (tél, tavasz, nyár) vagy az ünneplők és az ünneplés módja. A római költő ugyanis szívesen időz el az ünnepek tartalmának, eredetének bemutatása után azon, miként ülik meg a rómaiak az adott ünnepet. Vagyis az *ünneplés módja* válik a bemutatás legfontosabb elemévé.¹⁶

Másrészt viszont ugyanazzal az eljárással találkozunk, mint a már említett *Károly apja* című novella esetében is. Csakhogy míg ott a motívumokat Kosztolányi az *Átváltozások* két híres történetéből merítette, itt az ovidiusi vázra, a novellában is tetten érhető módszerrel, a keresztény ünnepek motívumait vetíti. A ciklus a gyermek Jézus születésével kezdődik.

Karácsony

Ezüst esőbe száll le a karácsony,
a kályha zúg, a hóesés sűrű;
a lámpafény aranylik a kalácson,
a kocka pörg, gőzöl a tejsűrű.

¹² E rövid szonettciklust részletesen senki nem értelmezte korábban, csupán Rónay László utalt rá két rövid írásában is, s foglalta össze néhány mondatban jellemzőit: „Van ebben a kötetben egy ritkán – soha nem? – emlegetett ciklus, a *Fasti*.” [RÓNAY László], *Töredékek*, Új Ember, 1982. január 3.; Uő, *Húsvét drámája és öröme*, Népszava, 2007. április 7. Rajta kívül Fuchs Anna említi mint Kosztolányi „esztétikai töltetű” katolicizmusának egyik jellemző versét: FUCHS Anna, *Az olasz kultúra Péterfy Jenő kritikai írásaiban*, *Literatura*, 2010/4, 310.

¹³ KOSZTOLÁNYI *Levelezése*, i. m., 370.

¹⁴ KOSZTOLÁNYI Dezső, *Négy fal között*, Bp., Pallas, 1907.

¹⁵ BOLLÓK János, *Utószó = OVIDIUS, Római naptár – Fasti*, ford. GAÁL László, Bp., Helikon, 1986, 249–251.

¹⁶ Ez persze nem jellemző minden ovidiusi ünnepleírásra, de némelyikre igen, amelyek leírásában egy-egy életkép jelenik meg. Ilyen például a *Feraliát* követő *Terminalia* ünnepe: (OVIDIUS, *Fasti*, 2, 639–656, GAÁL László fordítása).

Kik messze voltak, most mind összejönnek
a percet édes szóval ütni el,
amíg a tél a megfagyott mezőket
karcolja éles, kék jégkörmivel.

Fenyőszagú a lég és a sarokba
ezüst tükörből bókol a rakott fa,
a jó barát boros korsóihoz von.

És zsong az ének áhítatba zöngve...
Csak a havas pusztán, a néma csöndbe
sír föl az égbe egy-egy kósza mozdony.

Ebben a szonettben a karácsony nem keresztény misztériumként jelenik meg, hanem az év egy meghatározott pontján, decemberben, télen családi, baráti körben megült ünnepként. Egyszerre váltakoznak a versben a hideg, fagyos természeti képek („ezüst esőbe száll le a karácsony”; „a hóesés sűrű”; „amíg a tél a megfagyott mezőket / karcolja éles, kék jégkörmivel” stb.) és a meghitt enteriőr képei („kályha zúg”; „lámpafény aranylik a kalácson”; „fenyőszagú a lég”). A szobában összegyűlt ünneplők arctalanok, de minden velük kapcsolatos utalás szintén meghittséget sugall. Hogy karácsony van, arra az első soron kívül csak a földészített fa meglepő beállítása utal: „és a sarokba / ezüst tükörből bókol a rakott fa.” Az ünnep keresztény áhítatát pedig egyetlen mozzanat fejezi ki: „és zsong az ének áhítatba zöngve...”. Jézus születésére, a szent család szálláskeresésére, a betlehemi barlangra, a jászolra, a pásztorok és az angyalok imádására vagy a napkeleti bölcsek látogatására kifejezetten, elsődlegesen egyetlen kifejezés sem utal, ugyanakkor – ahogy a *Károly apja* esetében is – azt tapasztalhatjuk, hogy Kosztolányi a karácsonyi történet mozzanatait más elemekkel párosítja össze, és így rejti bele a szövegbe. A karácsony úgy száll alá „ezüst esőbe”, mint az imádásra érkező angyalok, a lámpafény úgy aranylik a kalácson, ahogy a napkeleti bölcsek hozzák az aranyat, a tömjént pedig a fenyőszag idézi. A jászolt körülálló állatok képét engedi idézni a tükörben megcsillanó, félre, sarokba állítva „bókol[ó]” „rakott fa”, és az énekről sem tudjuk, kinek a szájáról hangzik föl. A szent család szálláskeresésének, az újszülött sírásának motívuma pedig a szonettet lezáró utolsó sorban látszik föltűnni: „a néma csöndbe / sír föl a pusztán egy-egy kósza mozdony”.

A havas tájjal befejeződő *Karácsony*-szonett után a *Húsvét* a tavasz képeivel kezdődik. Így szól a teljes vers:

Húsvét

Már kék selyembe pompázik az égbolt,
tócsákba fürdenek alant a fák,
a földön itt-ott van csak még fehér folt,
a légen édes szellő szárnyal át.

Pöttön fiúcskák nagyhasú üvegbe
viszik a zavaros szagos vizet,
a lány piros tojást tesz el merengve,
a boltokat emberraj tölti meg.

S míg zúg a kedv s a víg kacaj kitör,
megrészegül az illaton a föld,
s tavasz-ruhát kéjes mámorban ölt –

kelet felől egy sírnek mélyiből,
elrúgva a követ, fényes sebekkel
száll, száll magasba, föl az isten-ember.

Ebben, a középső szonettben – amint olvastuk – nem úgy működik a motívumátalakító módszer, ahogy az első darabban. Míg a nyitó versszak mozzanataiban nem fedezhető föl allúziós kapcsolat a húsvét keresztény misztériumával, a második és harmadik versszak a húsvéthétfői népszokást és a természet tavaszi megújulását hangsúlyozza, egészen pogánynak mutatva – ovidiusi ízelet idézve – a legnagyobb keresztény ünnepet. Itt valóban egészen szorosnak tűnik a kapcsolat az ősi római évkezdő ünnepnek, Anna Perenna ünnepének ovidiusi leírásával:

Anna Perennának víg ünnepe hó közepén van,
s ezt, jövevény Tiberis, partodon ünnepelik.
Szállingózik a nép, szétszéled s bort iszogatva
párjával ki-ki zöld gyepre hever szanaszét.
Némelyikük letanyáz a szabadban; sátrat üt egy pár,
s van, ki fagallyakból lombkalibát kerekít.
Némelye kőoszlop híján nádszarakat állít,
arra borítja fölül szétterített köpenyét.
Nap meg bor tüzesít; s ki-ki fölhajt annyi kupát, mint
élete áhított éve: bőven iszik...¹⁷

¹⁷ OVIDIUS, *Fasti*, 3, 523–532. KÁRPÁTHY Csilla fordítása.

Hogy ezt a duhaj ünneplést valamennyire mérsékelje, az utolsó versszakban meglehetősen direktén jeleníti meg a húsvét titkát. Krisztus feltámadása – mintegy a magyarság pogány gyökereire is utalva – keleten történik, s a föltámadt isten-ember nem a hagyomány szerint „elhengeríti”, hanem „elrúgja” a követ, ami hangulatában, erejében kétségtelenül jobban illeszkedik a pogány hangulatba, s az égbe emelkedés motívuma így zárja be a kezdőstrófában fölvezetett tavaszi képet.

S végül az utolsó, lezáró szonett a Szentlélek eljövételének ünnepéről, a pünkösdről szól:

Pünkösöd

Lángszárnyakon röpül felénk a nyár,
az éj meleg s már perzselő a reggel,
bolygunk az éjbe álmodó szemekkel
s ritkán találunk hűvös árnyra már.

Az ég fakó, az éjjel is rövid,
alig bujik el a nap egy bokorba,
aztán ragyogva, új erőbe forrva
kiszáll s az égre lánguszályt röpít.

A róna várja a húsfényű holdat,
leng a kalász, vérszínű rózsza lángol,
leszáll a boldogság a másvilágból.

A néma csillagok reánk hajolnak
és álmodó, fáradt fejünk körül
szines, aranyló lepkeraj röpül.

Ebben a költeményben a lángnyelvek formájában az apostolok fejére szálló Szentlélek már az első sorban megjelenik, ahogy a természeti kép (hasonlóan a korábbi két vershez) a „lángszárnyakon röpülő” nyarat jeleníti meg, amelynek ugyanakkor mindhárom vers közül itt van a legerőteljesebb személyes vonatkozása: „felénk”. Ebben a szonettben aztán a karácsony tárgyilagosabb és a húsvét távolságtartó, kívülálló szemléletmódja után erőteljesen tűnik fel a kollektív szubjektum: „bolygunk az éjbe álmodó szemekkel / s ritkán találunk hűvös árnyra már”. Ezután aztán inkább a júniust, mint a májust idéző természeti képek következnek, már nincs nyoma az ünneplő közösségnek, mintha nem is lenne megünneplendő ünnep, csak a tikkadt róna vár az éjszakára. Kosztolányi a pünkösdi lángnyelvek motívumát így természeti képekbe osztja szét: miután „lángszárnyakon röpül felénk a nyár”, a nap az égre „lánguszályt röpít”, s „vérszínű rózsza lángol”. A hideg téli éjszaka után itt forró nyáréjszaka van, s

míg ott „a néma csöndben” sírt a kósza mozdony, itt a „néma csillagok reánk hajolnak”, és megint személyessé téve az élményt, „álmodó, fáradt fejünk körül / színes, aranyló lepkeraj röpül”, vagyis a keresztény pünkösdi lángnyelvei „aranyló lepkeraj”-já, már-már lepkekoszorúvá állnak össze.

Ezzel a rövid bemutatással, elemzéssel két dolgot szeretnék érzékeltetni: egyfelől látható, hogy akár a pogány, akár a keresztény ókor hatását Kosztolányi költészetére szélesebb körben kell keresni, s nem elég a vizsgálódást a közvetlenül megragadható kapcsolatokra korlátozni, vagyis nemcsak a *parnassien*-költészet nagyon is nyilvánvaló hatásával kell számolni,¹⁸ hanem azzal is, hogy a „klasszikus költői szemléletmód”, így Ovidiusé, is hatott rá. Másfelől nagyon érdekes azt fölfejtetni, hogy Kosztolányi ezeket a motívumokat milyen transzformáción keresztül építi bele műveibe. Ahogy a *Károly apjában* az ovidiusi mitikus történeteket, a *Fastiban* – a novellában kitapintható módon – a keresztény ünnepek narratív és szakrális elemeit alakítja át és bontja szét alluzív képekké, új jelentésréteggel gazdagítva a hagyományos ábrázolási módokat.

Mindez azonban egy kérdéskör alaposabb vizsgálatának csak indító körvonalazása. A klasszikus ókor vagy éppen a keresztény hagyomány örökségét sokkal áttételesen is megjeleníti Kosztolányi, s éppen ezért talán nem érdektelen – főként korai, a klasszikus olvasmányélményekhez jobban kapcsolódó – műveinek, akár költeményeinek, akár novelláinak újraolvasása.

LÁSZLÓ TAKÁCS

Dezső Kosztolányi and Ovid: Fasti

Dezső Kosztolányi published three sonnets (*Christmas, Easter, Pentecost*) in 1905 with the common title *Fasti*. This title might serve as an allusion to the work of the Roman poet, Ovid, who composed a poem on the Roman calendar. Kosztolányi's letters and other writings confirm that he was reading Ovid's poems that year, and it is obvious that he knew Ovid's *Metamorphoses* and *Fasti* as well. It is Kosztolányi's innovation to connect the most important Christian holidays using the ancient pagan terminus. What is more, the representation of the three feasts does not only resemble the viewpoint of Parnassian poetry, but also Ovid's mode of representation. The Christian elements reappear in a profane context.

¹⁸ Vö. SZEGZÁRDY-CSENGERY József, *Kosztolányi Dezső*, Szeged, Magyar Irodalomtörténeti Intézet, 1938, 35–39.